

21. tétel A közigazgatási szerv fogalma, jogalanyisága, önálló és nem önálló közigazgatási szervek

Közigazgatási szervezetrendszer = államigazgatási szervek + helyi szervek

A közigazgatási szerv a közigazgatás szervezeti rendszerének legkisebb önálló alkotóeleme.

Az **önálló közigazgatási szervek** azok, amelyek önálló, minden más állami szervtől elhatárolt hatáskörrel és önálló, minden más közigazgatási szervtől elhatárolt szervezettel rendelkeznek, és gazdaságilag is önállóak, tehát a szerv a rábízott anyagi eszközök felett maga rendelkezik, ami rendszerint azt jelenti, hogy a közigazgatási szerv polgári jogi személy is.

Az önállóság leglényegesebb ismérve az **önálló hatáskör**. A közigazgatási szerv hatáskörén belül önálló, és hatásköre nem vonható el. A belső szervezeti egységeinek hatáskörét a szerv hatáskörein belül a szerv vezetője bármikor szűkítheti, bővítheti, vagy teljes egészében elvonhatja.

A közigazgatási szerv belső szervezeti egysége a közigazgatási jogviszonyokban nem saját, hanem a közigazgatási szerv nevében jár el, annak szerez jogokat és kötelezettségeket.

Jogképesség:

A közigazgatási szervek jogképessége a létrehozásukkal keletkezik, és megszüntetésükkel együtt szűnik meg.

A jogképesség azt jelenti, hogy a közigazgatási szerv közigazgatási jogok és kötelezettségek alanya lehet, vagyis felhatalmazást kapott közigazgatási cselekvésre.

Jogképesség elemei:

- a) a szerv előírt jogrendben való létrehozása
- b) közigazgatási tevékenység jogával való felruházása → meghatározzák a szerv feladatát, azaz társadalmi rendeltetését és a feladatok teljesítéséhez szükséges állami közhatalmat a részére biztosítják
- c) a szerv hatásköre jogszabályban biztosított (feladat: a szerv társadalmi rendeltetése, a konkrét jogosítványokat a hatáskör adja meg → feladatai teljesítéséhez szükséges jogok és kötelezettségek összessége)
- d) illetékesség: a közigazgatási szerv a hatáskörét csak az illetékességi területén gyakorolhatja (pl. központi szerv illetékessége kiterjed az egész ország területére)

22. tétel: Közigazgatási szervek létrehozása és megszűnése

A közigazgatási szervek létrehozásukkal illetőleg megszüntetésükkel nyerik, illetve veszítik el közigazgatási jogalanyiségüket.

Két fő csoportba sorolhatók:

Országgyűlés által létrehozott közigazgatási szervek:

Ezek a legfontosabbak: kormány, minisztériumok, önkormányzati igazgatási szervek, központi irányítású területi és helyi államigazgatási szervek.

Különbséget kell tenni a szerint is, hogy milyen jogforrásban hozzák létre az egyes szerveket (alkotmányban, törvényben, stb). A legfontosabb közigazgatási szervek (kormány, önkormányzatok) az alkotmányból nyerik a létalapjukat.

A létrehozástól meg kell különböztetni a szervek megalakítását, ami egy létrehozáson túli aktus, a választott közig. szerveknél szükséges, mivel a szervek megbízatása meghatározott időre szól, így a működésük jogalapja a megfelelő szerv létrehozó aktusa.

Az egy. jogosult minisztériumok és kormányhivatalok létesítésére.

Kormány által létrehozott szervek:

Szerv létrehozásának jogosítványa csak a közigazgatási szervek közül csak kormánynak van. Jogosult az államigazgatás bármely ágát a felügyelete alá vonni, és e célból államigazgatási szervet létrehozni. A kormány erre azonban csak központi hivatalt hozhat létre, kormányhivatal ugyanis csak törvényben létesíthető.

A szervek megszüntetésének jogi rendje a létrehozásukkal megegyező.

25. tétel: A közigazgatási szervek osztályozása, főbb típusai

A csoportosításnak számtalan változata lehetséges, attól függően, hogy mit teszünk az osztályozás kritériumává.

A szerv apparátusában dolgozó köztisztviselők száma szerint megkülönböztethetünk kis, közepes és nagy létszámú szerveket.

A területi elhelyezkedés szerint megkülönböztethetnénk dunántúli, tiszántúli, Duna-Tisza-közi szerveket.

I. A legáltalánosabb osztályozás: a közigazgatási szerv működési területe

1. országos, vagy központi szerv: a szerv működési területe az ország egésze.
2. helyi szervek: működésüket csak az ország egy-egy körülhatárolt területén fejthetik ki

A központi és a helyi szervek viszonyára nem az egyenjogúság jellemző, a központi szervek jogosítottak az állami, országos érdekek érvényesítésére, ezért a központi szerveket megilleti a szabályozás joga. Ezek a szervek az állam egész területére, beleértve a helyi szerveket is, kötelező szabályokat, jogszabályokat alkothatnak. A szabályozási jog mellett a központi közigazgatási szervet megilleti a helyi szerv feletti ellenőrzés joga.

Az azonos szintű szervek kapcsolatára a mellérendeltség, az egyenlőség a jellemző. A mellérendeltségi kapcsolat a közigazgatásban tömegesebben fordul elő, mint a hierarchikus. A központi szervek esetében összetettebb a kapcsolat, ugyanis hatáskörből eredő eltérések lehetnek, így például a pénzügyminisztériumot vezető miniszternek van a legerősebb jogköre

II. Vezetés szerinti csoportosítás

1. egyszemélyi vezetés alatt működő
2. testületi elv szerint működő

A közigazgatásban a testületi vezetés csak kivételesen, kiegészítőleg fordul elő. A testületi működés inkább a döntési jogkörrel nem rendelkező, tanácsadó, véleményt formáló, javaslatot kidolgozó bizottságok, tanácsok esetében figyelhető meg.

III. Tipikus-atipikus

1. Tipikus szerv: a közigazgatás általános hierarchikus tagozódásába illeszkedik
2. Atipikus: az általános rendszeren kívül esők → „autonóm államigazgatási szervek” (Ksztv.): Közbeszerzések Tanácsa, ORTT, GVH

IV. Civil-rendészeti

1. Civil szervek: közszükséglet kielégítését szervezik
2. Rendészeti szervek: tevékenységük a társadalmi béke megőrzésére, az állam külső- és belső védelmének biztosítására, a társadalomellenes cselekmények üldözésére irányul.